

Verslaafd aan de liefde

Van Mario Sabino verscheen eveneens bij uitgeverij Anthos

De dag waarop ik mijn vader doodde

Mario Sabino

Verslaafd aan de liefde

Vertaald uit het Portugees
door Harrie Lemmens

Anthos | Amsterdam

Obra publicada com o apoio do Ministério da Cultura do Brasil /
Fundação Biblioteca Nacional.
Deze vertaling is mede mogelijk gemaakt dankzij een subsidie van het
Ministério da Cultura do Brasil / Fundação Biblioteca Nacional.

De vertaler ontving voor deze vertaling een werkbeurs
van het Nederlands Letterenfonds.

ISBN 978 90 414 2101 2

© 2011 Mario Sabino

© 2013 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos uitgevers,

Amsterdam en Harrie Lemmens

Oorspronkelijke titel *O vício do amor*

Oorspronkelijke uitgever Record

Omslagontwerp Marry van Baar

Omslagillustratie © Cesarr S.T.

Foto auteur © Paulo Vitale

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers n.v., Antwerpen

Voor Trento, mijn opa,
van wie ik Rome heb geërfd

Yet each man kills the thing he loves
By each let this be heard,
Some do it with a bitter look,
Some with a flattering word,
The coward does it with a kiss,
The brave man with a sword!

Some kill their love when they are young,
And some when they are old;
Some strangle with the hands of Lust,
Some with the hands of Gold:
The kindest use a knife, because
The dead so soon grow cold.

Some love too little, some too long,
Some sell, and others buy;
Some do the deed with many tears,
And some without a sigh:
For each man kills the thing he loves,
Yet each man does not die.

– Oscar Wilde, *The Ballad of Reading Gaol*

EERSTE DEEL

Ik ben begonnen met het slikken van antidepressiva nadat ik had ontdekt dat zij, terwijl ik op haar wachtte in Berlijn, een Jood aan het pijpen was in een smoezelig hotel ergens diep in de deelstaat Hessen. Waarschijnlijk neemt u in deze zin nog het meest aanstoot aan het vrijmoedige gebruik van het woord 'Jood'. Maar kan ik het helpen dat het een Jood was? Ik heb niets tegen Joden, behalve dan dat ik er niet dol op ben dat vrouwen van mij ze pijpen. Vrouwen, meervoud: ik heb de dosis antidepressiva verdubbeld toen ik erachter kwam dat de andere haar mond ook vulde met de slamassel van een Jood. Weer een Jood, vandaar dat het me opviel. Op zoek naar liefde – wat dat betreft hebben ze aan mij nooit genoeg gehad en zullen ze dat ook nooit hebben –, knielden beide dames neer (op de mat, op bed of in de douche, weet ik veel, ik wil het me niet eens voorstellen) en klaarden de klus. Het ergste is nog dat ik ze zelf heb bijgebracht hoe dat het lekkerst is. De meester en zijn leerlingen. Waarschijnlijk hebben ze niet eens vreemd opgekeken, want ik ben ook besneden. Ik heb niets tegen Joden, zoals ik zei, omdat ik zelf deel uitmaak van een van de twaalf stammen. De redactie van het literaire tijdschrift dat me om deze regels heeft gevraagd, heb ik verzocht mijn naam niet te vermelden in de inhoudsopgave, maar daar 'anoniem' te zetten. Een geijkte truc om te proberen de literaire nieuwsgierigheid uit haar lethargie te halen. Ik onthul mijn naam hier. Mijn achternaam geeft de graad van mijn Jood-zijn aan. Ik heet Marco Levi, maar er is geen enkele verwantschap met Carlo of Primo Levi, grote Italiaanse schrijvers,

eveneens van de twaalf stammen, die zwaar geleden hebben in de klauwen van respectievelijk fascist en nazi's. Primo heel wat meer dan Carlo, want hij belandde in Auschwitz. Omdat ik Jood ben, weet ik hoe vervelend het is om zo genoemd te worden. Je weet nooit of het adjectief niet stiekem bedoeld is als smadelijk substantief. Daar is een historische reden voor. Voor katholieken, protestanten en moslims is het woord 'Jood' een taalgranaat die elk ogenblik naar ons hoofd geslingerd kan worden. Voor Joden, liberaal of niet, dat maakt niet uit, is degene die anders is dan wij onveranderlijk een 'heiden', een 'goj'. Mijn twee Joden hebben niets slechts gedaan om ongunstige substantieven te worden. Ze werden alleen gepijpt. Als u dat verkeerd begrepen hebt, komt dat omdat Joden behoorlijk veel pech kunnen hebben.

Omdat het thema van dit literaire tijdschrift 'werk' is, vraagt u zich waarschijnlijk af of ik de richting soms kwijt ben. Maar dat ben ik niet, want wat ik u hier te lezen geef is mijn werk over werk. Voor driehonderd dollar heb ik geaccepteerd om dit hier te doen. Ik heb ja gezegd zonder te vermelden dat ik het maar een non-onderwerp vond. Zonder een hogere prijs te bedingen. En er zal nog een heel stuk minder op mijn bankrekening terecht komen, aangezien er ook nog eerst belasting over wordt ingehouden. Dit is geen kritiek op de uitgeverij die me gecontracteerd heeft. Schrijvers zijn net hoeren – en hun honorarium mag dus niet hoger uitpakken dan wat billijk is voor het beroep. Je hebt dure hoeren (dat zijn er niet veel) en goedkope (daar stikt het van). Ik ben een spotgoedkope hoer.

Arthur Schopenhauer, de filosoof die begrippen voorkauwde voor de intellectueel tandelozen, stelt ergens dat er twee soorten schrijvers zijn. Ik vertaal het hier zonder aanhalingstekens min of meer letterlijk: de eerste soort bestaat uit degenen die schrijven vanwege het onderwerp, de tweede uit degenen die schrijven om te schrijven. Degenen die schrijven vanwege het onderwerp hebben een gedachte of ervaring gehad die ze het waard vonden

om door te geven; de anderen hebben alleen geld nodig, en daarom schrijven ze – om het geld. Ze zijn makkelijk herkenbaar, want ze rekken hun alinea's tot het uiterste en vullen die met halve waarheden en kromme, overdreven en rammelende redeneringen. Ze zijn dol op het halfdonker, om te lijken wat ze niet zijn: diepzinnig. Dat is de reden waarom hun schrijverij verstoken is van precisie en helderheid. Hoe is het in godsnaam mogelijk dat ze geld verdienen met zulke rotzooi? Ik geloof dat niemand dat ooit aan Schopenhauer heeft gevraagd. Misschien doelde die wel op Balzac, de man die altijd blut was, altijd tuk op bestellingen als deze, maar die een paar stuivers meer kreeg als hij een paar bladzijden te veel schreef. Daarom heeft hij zulke debiele romans geschreven als *La femme de trente ans*, waar niemand een touw aan kon vastknopen. Ik weet niet of Schopenhauer het werk van Balzac heeft geanalyseerd, ik doe maar een gok en ik ga niet googelen om het uit te zoeken. Als ik het mis heb, stuurt u maar een brief naar de uitgeverij. Niet dat dat helpt, want ik verander nog geen komma in het onwaarschijnlijke geval dat er een tweede druk komt.

Om verder te gaan met onze voorkauwer: schrijvers met waardevolle gedachten of ervaringen zouden daarentegen beknopt, trefzeker en helder zijn. Om de balans te laten doorslaan naar zulke bewonderenswaardige lieden en het volk uit het halfdonker uit te bannen stelde Schopenhauer voor om schrijvers geen honorarium te betalen en hun de exclusiviteit over de rechten van hun werk te ontnemen. Weer een Duitser die aankomt met een *Endlösung*. En de plank volkomen misslaat met zijn indeling: ik bijvoorbeeld behoor tot de groep schrijvers zonder ideeën, de groep die schrijft om te schrijven, maar ik houd van precisie, heb een hekel aan schimmigheden en hoef het niet te doen voor het geld – anders zou ik mijn kostbare tijd (en die van u, als u aan de andere kant van deze bladzijden zit) niet verknoeien voor driehonderd dollar.

Schopenhauer liet het daar niet bij. Je hebt, zo deelt hij verder in:

a) degenen die schrijven zonder na te denken, op basis van herinneringen of direct geïnspireerd door boeken van anderen. Die categorie is volgens hem de grootste. Je zou het de economyclass van de literatuur kunnen noemen.

b) Degenen die nadenken onder het schrijven. Toch ook een aardig aantal, zegt de Duitser. De businessclass.

c) Degenen die nadenken voor ze beginnen te schrijven. Die zijn zeldzaam, stelt Schopenhauer. First class.

Ik kan niet zeggen of Schopenhauer aangeeft of de twee grote groepen overheersen (alles wijst in die richting), want ik heb het boekje na de openingspagina's weggelegd. Ik kan wel stellen dat dat in mijn geval zo is. Ik ben zo ontstellend gewoon: ik schrijf om te schrijven (maar zonder geld nodig te hebben), zonder na te denken, op basis van herinneringen of boeken van anderen. Wat niet betekent dat ik niet kan nadenken onder het schrijven of voordat ik begin te schrijven. Het gebeurt zelden, maar het komt voor. Natuurlijk heb ik het boekje van Schopenhauer weggelegd. Ik durf zelfs te beweren dat hij, tenminste in dit geval, niet heeft nagedacht voor hij begon en dat hij een paar retorische trucjes heeft gebruikt om zijn indeling op poten te zetten. Dat is niet denken onder het schrijven, maar een manier om nooduitgangen te vinden. Ik mag dit zeggen over een groot denker, en een Duits groot denker, die ik niet eens heb uitgelezen, omdat ik schrijf zonder na te denken.

Schopenhauer, de vrouwen die me hebben bedrogen: wat heeft die hele inleiding te maken met werk? Als u had gelet op het woord ‘Schopenhauer’ en had gemerkt hoe grof dat klinkt in onze taal, had u een tien gekregen voor tekstverklaring. Het zou echter allemaal een stuk makkelijker worden als ik in het Engels zou schrijven. Want in de tata-taal van Lady Gaga heet een pijpbeurt een blowjob. Werk, en hard werk. Dat is wat we allemaal doen bij onze betaalde bezigheden, ook die waarbij een kwak geld verdiend wordt, met excuses voor de bewuste woordspeling.

Mijn therapeut zei dat het deel dat nu komt heel vervelend is. Hij zei ook dat ik het over mijn exen had om die een trap na te geven, omdat ik hun bedrog nooit te boven ben gekomen. Maar ik betaal mijn therapeut niet om de literair recensent uit te hangen. En misschien vindt u het helemaal niet zo vervelend. En misschien ga ik wel op zoek naar een andere therapeut omdat hij mij niet wantrouwde. Hoe dan ook, daar gaat hij dan:

De eerste Jood van het vorige hoofdstuk – ik zal hem Adolf Cohen noemen (Adolf, *capito?*), advocaat in New York – likt rijke cliënten, promotors, rechters en bankiers. Hij begon meer geld in rekening te brengen voor zijn geflikflooï door middel van een systeem dat lijkt op dat van die ene financier, Bernard Madoff, van dat piramidesysteem. Nadat zijn inspirator ontmaskerd en gearresteerd was – en een journalist had ontdekt dat hij precies hetzelfde deed en een artikel op internet had gezet – stopte Adolf op tijd met zijn zwendel om alle gaten nog te kunnen vullen met het

geld dat hij alle klunzen had ontfutseld. Is dat werk? Nee, nog niet.

Adolf stopte met het piramidesysteem en begon een Saudi-Arabiër te likken die hem voorstelde miljoenen te verdienen aan de Amerikaanse soldaten die hun leven riskeren in Irak. De Saudi-Arabiër was vennoot van een logistiek bedrijf dat de Amerikaanse regering bestal door de goederen en diensten die geleverd werden aan het Amerikaanse leger veel te hoog te factureren. Toen de Saudi-Arabiër door zijn vennoten aan de kant werd gezet, stelde hij Adolf voor een proces aan te spannen tegen het bedrijf, op Amerikaans grondgebied, zodat ze konden profiteren van de wet die klokkenluiders immuniteit en een beloning garandeert. Allebei willen ze grof geld verdienen aan het bloed van de soldateska, met als rechtvaardiging dat ze Amerika en de Amerikaanse belastingbetaler verdedigen. Slim? Ja. Immoreel? Ja. Walgelijk? Ja. Om nog waardig te lijken, zou Cohen zijn honorarium kunnen overmaken aan de families van de dode en verminkte soldaten, maar hij hoeft geen cent te dokken. In de ogen van de wereld – en daar hoort ook mijn ex bij – zit Cohen heel comfortabel binnen de ruime grenzen van de arbeidswereld (tata-gaga).

Mijn ex was begiftigd met een superieure intelligentie, maar ze werd beneveld door haar zucht naar liefde en de mistsluiers in de Alpen. Onze hartelijke Adolf nam haar ook in een skioord in Zwitserland, dat land waar alleen Zwitsers, VN-ambtenaren en internationale schurken wonen. Vertelt u mij maar eens of u ooit gehoord hebt van een niet-Zwitsers die een hypotheek afsluit om een appartement te kopen in een Zwitsers skioord. Met een deel van het geld dat hij in Amerika maandelijks binnenkreeg van de Saudi-Arabiër, zogenaamd als wettelijk honorarium, financierde Adolf de aanschaf van het appartement in het bewuste oord. Op die manier had hij een verklaring voor de groeiende aanwas van zijn vermogen bij zijn belastingaangifte en vond hij, nog dringender, een uitweg voor het tweede deel van de vergelijking, zoals

u een paar regels na mijn eerste tussenopmerking zult zien. Die tussenopmerking: mijn ex werd vertederd door de ‘financiële tour de force’ van haar minnaar, die het hebben van een appartement in dat skioord rechtvaardigde met het feit dat hij een oedipuscomplex had. In die uithoek had zijn moeder, Hannah, in haar jonge jaren namelijk gerotzoid met een Zwitser. Overigens had de Saudi-Arabiër daar – door een even Alpijns toeval als de winterse mist – een chalet en ontmoette hij Adolfer om het proces en andere lucratieve zaken te bespreken.

Het tweede deel van de vergelijking: heb u ooit gehoord van een Jood uit New York die Duitser wil worden na de nazibarbarij? Hier hebt u er een: om de smak geld die hij opstrijkt van de Saudi-Arabiër, in Zwitserse francs die gestort worden buiten de Verenigde Staten, niet te hoeven opgeven aan de Amerikaanse fiscus, stapte Adolf over stapels lijken heen en verwierf een paspoort uit het land van herkomst van zijn voorouders: Duitsland. *Über alles*. In Genève heeft hij dus bankrekeningen als Duits staatsburger, met als verblijfplaats een skioord vlak in de buurt. Bingo. En allemaal netjes legaal, overeenkomstig het wetboek van de deelstaat Hessen.

Omdat ik het cliché ‘bingo’ heb gebruikt, zal ik ook het nog banalere verhaal van de tweede Jood uit het eerste hoofdstuk vertellen. Mooi, mooi, u hebt de truc door, nog voor u gelezen hebt wat zo dadelijk volgt. Van mij zou u een acht krijgen voor tekstverklaring. Dat woord ‘bingo’ diende inderdaad als bruggetje naar deze alinea. Wij schrijvers doen dat meer of minder subtiel, afhankelijk van het talent van elk van ons. Ik wou geen moeite doen om getalenteerd te lijken en heb een gammel bruggetje gemaakt, van het soort dat in mijn geboorteland nog weleens wil instorten. Voor driehonderd dollar kun je geen Brooklyn Bridge verwachten. Kom, verder: Alex Smerdiak (Smerdiak, capito?) is lobbyist voor bouwbedrijven. Hij verdient zijn geld door de kont te likken van grote aannemers en ministers en staatssecretarissen. Hij is twee

keer gescheiden en vrouwen als mijn ex kosten hem weinig geld, want hij belooft hen mee te nemen op romantische reisjes, die op het laatste moment spijtig genoeg niet doorgaan omdat de vliegtickets zogenaamd uitverkocht zijn of alle hotels vol zitten. Smerdiak ging één keer met haar naar bed en liet zich toen een maand niet meer zien – om vervolgens weer op te duiken met de blabla dat hij ‘heimwee had’. In de twee daaropvolgende maanden verdween hij regelmatig een paar dagen met als smoesje dat hij bij zijn vrienden of bij zijn ouders was geweest, of bij de kinderen uit zijn eerste huwelijk.

Behalve als lobbyist fungeerde Alex, samen met zijn eerste ex-vrouw, een geschorste openbaar aanklager, als tussenpersoon tussen corrupte rechters en een bende die zich bezighield met kansspelen en voornamelijk actief was in bingohuizen (vandaar het bruggetje uit de vorige alinea). Die bende buitte duizenden gepensioneerden uit die al hun spaarcenten verloren bij hun poging hun vrije middagen te vullen. Toen alle bingohuizen door justitie gesloten waren, zetten Alex en de geschorste openbaar aanklager hun contacten bij de rechtbanken in om voorlopige beschikkingen te laten uitvaardigen die heropening van de bingohuizen mogelijk maakten, in ruil voor gratificaties, zeg maar smeergeld. De handel spatte uiteen toen enkele fatsoenlijke aanklagers een gesprek opnamen tussen hun geschorste collega en een van de benedeleden. Alex betaalde zwijggeld aan de betrokkenen om aan een proces te ontkomen. Dat verhaal hield hij verborgen voor mijn ex. Wie zou dat niet hebben gedaan? Maar ik vertel het hier. Levert toch mooi weer een paar regels op, en die zijn hard nodig, zoals Schopenhauer bewonderend zei.

De tweede ex-vrouw van Alex, met wie hij alleen maar heeft samengewoond, was een echte donkere Latijns-Amerikaanse, zo eentje die haar haren ontkrult en op de foto's die ik van haar heb gezien op het internet imbeciel lacht, met kunstmatig wit gemaakte tanden. Ze had de leiding over een winkel met parfums,

gemaakt van bosextracten. Wat die donkere Latijns-Amerikaanse toevoegt aan mijn uiteenzetting? Nog een paar regels, hoewel niet naar de smaak van Schopenhauer.

Als u de laatste alinea's niet stomvervelend vond, stuurt u mij dan alstublieft een brief via mijn uitgever. Ik zal die niet alleen lezen maar ook doorgeven aan mijn therapeut. Ex-therapeut.

Als ze u niet aanstonden, omdat u ze niet alleen vervelend maar ook partijdig vond, zal ik u een troostprijs geven. Toen een bevriende rabbijn, Issas Odacham, hoorde van het bedrog van mijn exen, beging hij een onrechtzinnigheid en citeerde een fragment uit een van de apocriefe boeken, toegeschreven aan Jezus, de zoon van Sirach (die niets te maken heeft met die van Nazareth): 'Wees niet jaloers op je vrouw, opdat ze je niet bedriegt met de slechte dingen die ze leert van jou.' Doe ermee wat u wilt: het is publiek domein.

Als ik in het begin zei dat schrijvers hoeren zijn, waarin verschillen wij dan van alle andere arbeiders, met inbegrip van sjoemelende advocaten en corrupte lobbyisten? Wij proberen op een hoogstaander manier te bedriegen, door te zeggen dat we van wezenlijk belang zijn voor de ontwikkeling van de mensheid, het voortbestaan van de cultuur en het wakker houden van het geweten. Pas op, het gaat niet zomaar om intellectuele fraude. Nee, het gaat erom dat wij ons door de literatuur beter wanen dan we in werkelijkheid zijn. In sommige delen van de wereld zijn we talrijker dan straatvegers. Minder nuttig. En overal weten we het minst van het echte leven. We zijn alleen maar minder ignorant dan degenen die onze boeken kopen of naar onze lezingen komen. Weet hebben van het echte leven betekent weten dat de wereld van de arbeid niet meer is dan dat: hoererie. Zoals ik al zei, een onophoudelijke blowjob (tata-gaga) waarbij iedereen iedereen likt en zuigt en het eindgenot slechts mondjesmaat tegelijk bereikt wordt door alle betrokken partijen (als het al bereikt wordt). Het verschil ligt in de omvang van de beloning.

Het is van een dusdanige orde dat een Duitse baardaap uit de eervorige eeuw – die een uur in de wind stonk, zijn dienstmeid pakte en een rijke patser die homoseksuele gevoelens voor hem koesterde uitkleedde – de communistische revolutie bedacht. Onze eindbestemming zou een wereld zonder werk zijn waarin iedereen zich alleen maar verlustigde aan altijd heerlijke, belangeloze en broederlijke blowjobs. Die revolutie werd alleen maar